

[Indenrigsministeren.]

Jeg vil gerne slutte med at udtrykke glæde over, at det ved denne forhandling har vist sig, at man fra alle sider debatterer ud fra den forudsætning, at man har tillid til, at kommunerne kan klare de ting, de er sat til at klare, uden at vi har de høringer og de godkendelser, som vi her prøver på at reducere. Jeg deler fuldt ud den opfattelse, at kommunerne kan klare det uden, og det glæder mig, at vi er enige på det punkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Med skrivelse af dags dato fremsender ministeren for kulturelle anliggender en skriftlig redegørelse i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 3, om Danmarks radio. Eksemplarer vil blive omdelt. Redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Kirkeudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om folkekirkenes lønningsvæsen m. m. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig redegørelse.

Af minister for kulturelle anliggender *Nahalie Lind* (20. marts 1974):

Redegørelse om Danmarks radio.

Under en debat her i tinget i begyndelsen af januar blev der af hr. Erhard Jakobsen fremsat et ønske om, at folketinget inden for et par måneder — dvs. inden den nye radiolov træder i kraft den 1. april — kunne få lejlighed til en ny diskussion af Danmarks radios forhold. Jeg lovede dengang at fremkomme med en redegørelse som grundlag for en sådan debat.

Der har jo tidligere været fremsat tanker om regelmæssige debatter i folketinget om Danmarks radios virksomhed — bl. a. af

hr. K. Helveg Petersen, da han som kulturminister udarbejdede sit oplæg til en ny radioordning. Også under behandlingen af den radiolov, der nu skal træde i kraft, beskæftigede man sig med denne idé, og fra nogle sider fremsattes ønsker om en radiodebat en gang årligt.

Jeg skal ikke her tage stilling til, hvor hyppigt det vil være rimeligt at have disse radiodebatter. Men jeg er i den foreliggende situation enig med hr. Erhard Jakobsen om, at der kan være forskellige problemer, som ikke var fremme under behandlingen af lovforslaget, eller som ikke blev drøftet grundigt nok, som der kan være god mening i at prøve at få afklaret, inden loven træder i kraft, og inden et nyt radiatoråd beskikkes.

Det vil være de fleste her i salen bekendt, hvad det er for nydannelser loven indeholder i forhold til radiospredningsloven af 1959, men måske vil det alligevel være gavnligt, at jeg kort resumerer de væsentligste punkter.

For det første må fremhæves den præcisering af Danmarks radios økonomiske og administrative selvstændighed, som har fundet sted. Jeg siger udtrykkelig: præcisering, idet der på dette område ikke i egentlig forstand er tale om noget nyt. Det der er sket, er, at man med den nye lov har søgt at gøre det helt klart, at Danmarks radio ikke er en statsinstitution, men en „selvstændig offentlig institution“, der ledes af et uafhængigt råd, og hvis virksomhed finansieres — ikke ved bevillinger på finansloven, men ved licensafgifter, der fastsættes med finansudvalgets tilslutning, men som indgår i en særlig fond, der ikke figurerer på statsbudgettet.

Et andet — og måske i denne sammenhæng specielt vigtigt — punkt er, at det nu udtrykkelig slås fast, at det er radiatorådet — og ikke kulturministeren — der har den endelige afgørelse i sager, der vedrører Danmarks radios programvirksomhed. Således har det også været under den gældende radiolov, idet de skiftende ressortministre har fulgt den faste praksis ikke at gribe ind i programspørgsmål, hverken ved ændring af trufne afgørelser eller overhovedet ved udtalelser om udsendelsernes indhold. Dette ved tingets medlemmer fra besvarelsenerne af efterhånden talrige onsdagsspørgsmål; nu er denne praksis lovfæstet.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

En reel nydannelse er bestemmelsen om nedsættelsen af lokale programråd inden for de enkelte amter. Denne ordning kan ses som en slags supplement til den decentralisering af Danmarks radios virksomhed, der finder sted gennem udbygningen af provins-tjenesten. Det er overladt til amtsrådene selv at bestemme størrelsen og sammensætningen af de lokale programråd. Efter loven etableres kontakten til Danmarks radios øverste ledelse derved, at formændene for programrådene med visse mellemrum mødes med radiorådet — der nu også vil komme til at fungere som programudvalg — for over for dette at fremføre programrådenes synspunkter om Danmarks radios programvirksomhed. Men det vil være naturligt, at der oprettes også en mere løbende kontakt mellem programrådene og Danmarks radios udstationerede medarbejdere i de lokale distrikter. Ordningen bygger på, at der finder en udveksling af synspunkter sted. Loven tillægger ikke programrådenes repræsentanter medindflydelse på Danmarks radios ledelse i form af stemmeret ved de møder, der afholdes med radiorådet.

Som det også blev fremhævet under behandlingen af lovforslaget, har det været en udbredt fornemmelse, at der er for stor afstand mellem radiorådet og institutionens mange medarbejdere, og jeg ser det derfor som et fremskridt, at Danmarks radios fast ansatte medarbejdere nu får mulighed for at udpege 2 medlemmer til radiorådet. Jeg har for nylig godkendt nogle regler for valg af disse nye medlemmer, der sikrer, at alle de fast ansatte medarbejdere kan deltage i valget, således som loven forudsætter.

Et meget væsentligt punkt — også i forbindelse med denne debat — er, at vi nu i Danmark får et særligt radionavn — uafhængigt af Danmarks radio og ministeriet — der kan tage stilling til klager over Danmarks radios udsendelser. Der kan være spørgsmål om *berigtigelse* af fejlagtige oplysninger om faktiske forhold — i disse tilfælde vil radionavnets afgørelse være bindende for Danmarks radio — men nævnet kan også behandle *andre klagesager*, når klagen rettes mod bestemte angivne programmer eller programserier, der har været udsendt, og den klagende har en vis rimelig interesse i at rejse sagen. Når det ikke drejer sig om

egentlige berigtigelser, vil nævnets udtalelser ikke være bindende for Danmarks radio, men radioen er i alle tilfælde forpligtet til at offentliggøre udtalelserne, og der er næppe tvivl om, at nævnets virksomhed på begge de nævnte områder kan få betydning for programtilrettelæggelsen og udsendelsernes indhold.

Endelig kan der være grund til at minde om, at folketinget gennem vedtagelsen af loven har tilsluttet sig det synspunkt, at der ikke bør fastsættes nærmere bestemmelser om adgangen til at drive programvirksomhed inden for *lokale områder*, før man har indhentet erfaringer fra en forsøgsvirksomhed — specielt med kabel-tv — inden for enkelte områder. Sådanne forsøg vil kunne vise noget om behovet for lokal programvirksomhed og om de udgifter, der er forbundet med den. På grundlag af forsøgene vil man også bedre og sikrere kunne tage stilling til de tekniske, finansieringsmæssige, juridiske, organisatoriske og programmæssige spørgsmål, der opstår i forbindelse med en eventuel fremtidig lokal programvirksomhed. Spørgsmålet om iværksættelse af forsøg med kabel-tv og om de vilkår, der bør gælde for virksomhed af denne art, behandles i et udvalg, som blev nedsat af kulturministeren sidste sommer. Når jeg benytter denne lejlighed — hvor det vel først og fremmest er Danmarks radios forhold, der skal diskuteres — til at henlede opmærksomheden på kabel-tv (og -radio), skyldes det 2 ting. Dels — og navnlig — den mulighed for et alternativ til Danmarks radios programmer, som en lokal programvirksomhed vil kunne komme til at betyde på længere sigt. Dels, at det måske kan være nødvendigt endnu en gang at gøre opmærksom på, at der nu eksisterer en mulighed for, at kommuner, antenneforeninger eller andre interesserede kan komme med i et forsøgsprojekt med kabel-tv. Ganske vist er dette blevet bekendtgjort af det af ministeriet nedsatte udvalg ved en landsomfattende annoncering, men reaktionerne har hidtil været temmelig beskedne.

Efter disse indledende bemærkninger om den nye radiolov skal jeg vende mig til det, jeg forestiller mig vil blive hovedemnet for denne debat. Jeg går ud fra, at interessen først og fremmest samler sig om *programvirksomheden*, især om de programfor-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

pligtelser, der påhviler Danmarks radio, og den måde, hvorpå institutionen søger at opfylde disse forpligtelser.

Det vil være naturligt at tage udgangspunkt i den nye „formålsparagraf“ for Danmarks radios almindelige virksomhed — jeg ser her bort fra mere specielle områder som undervisning, kortbølgeudsendelser og fremstilling af programmer, der ikke distribueres gennem udsendelser, kassetteoptagelser o. lign. I lovens § 7 står der følgende:

„Danmarks radio har til opgave at udsende radiofoni- og fjernsynsprogrammer, der omfatter nyhedsformidling, oplysning, underholdning og kunst, og som er bestemt til modtagelse af almenheden her i landet. Ved programlægningen skal der lægges afgørende vægt på hensynet til informations- og ytringsfriheden, og der skal i programudbuddet tilstræbes den størst mulige alsidighed.“

I den endnu gældende radiospredningslov hedder det blot, at radiatorådet „er ansvarligt for, at udsendelserne er af alsidig, oplysende og kulturel art.“ Nøgleordet er i begge love „alsidighed“, og med den nye formulering er der i og for sig ikke tilsigtet nogen realitetsændring af den hidtidige bestemmelse; man har blot forsøgt at gøre indholdet noget klarere og fyldigere.

Dernæst skal jeg understrege, at det er *radiatorådet*, der er Danmarks radios øverste ledelse, som fører tilsyn med, at de i loven fastsatte bestemmelser for institutionens virksomhed overholdes, og som fastsætter de almindelige retningslinjer for Danmarks radios virksomhed inden for de i loven angivne rammer. Endvidere er det — som fremhævet i mine indledende bemærkninger — radiatorådet, der har den endelige afgørelse i sager, der vedrører Danmarks radios programvirksomhed.

Endelig er det væsentligt at have for øje, at det er folketinget og folketingets partier, der har helt afgørende indflydelse på, hvorledes det organ er sammensat, som skal varetage de opgaver, som her er nævnt. Det radiatoråd, der nedsættes den 1. april i år, vil komme til at bestå af i alt 26 medlemmer. Heraf udpeger folketinget 12 repræsentanter for lyttere og fjernseere, og de partier, der er repræsenteret i finansudvalget, udpeger i alt 9 medlemmer.

Når jeg har fremhævet disse bestemmelser om programvirksomheden og om Danmarks radios ansvarlige ledelse, er det for at gøre det fuldstændig klart som baggrund for debatten, at folketinget *på den ene side* gennem loven har overdraget den suveræne ledelse af institutionen på programområdet til et uafhængigt radiatoråd — og derved afskåret sig fra i konkrete tilfælde at give direktiver om, hvorledes Danmarks radios programvirksomhed skal ledes — og at tinget *på den anden side* indirekte har sikret sig en endda meget betydelig indflydelse på ledelsen, nemlig gennem udpegelsen af den overvejende del af radiatorådets medlemmer.

Med disse bemærkninger er det ikke min tanke at prøve at reducere betydningen af den debat, jeg lægger op til. Men debattens funktion må først og fremmest være at give det nye radiatoråd nogle ideer og impulser, som måske navnlig kan bringes videre af de medlemmer af tinget, som også kommer til at sidde i det nye radiatoråd.

For mit eget vedkommende må jeg tage det særlige forbehold, at debatten formentlig i vidt omfang kommer til at dreje sig om spørgsmål, som jeg som kulturminister ikke har mulighed for at tage stilling til — således som loven er udformet, og som praksis har været hidtil.

Min forgænger som kulturminister, hr. Niels Matthiasen, har i sin redegørelse her i tinget i oktober forrige år — redegørelsen, der indledte den revision af radiospredningsloven, der nu er gennemført — fremhævet, at spørgsmålet om, hvordan man fastlægger vilkårene for radio- og tv-spredning, er et af de store og væsentlige kulturpolitiske spørgsmål, som direkte angår enhver borger her i landet. Nu er disse vilkår fastsat i sine hovedtræk gennem lovrevisionen, og spørgsmålet er så, om enkelte punkter trænger til en nærmere præcisering og drøftelse. Hr. Erhard Jakobsen har i sit indlæg i januar — som en motivering for sit ønske om at få en generaldebat om Danmarks radio — gjort gældende, at Danmarks radio er den danske stats radio, at alle folketingsmedlemmer har et vist medansvar for, hvad der udsendes, og at medlemmerne må have en vis indflydelse på, hvad der bliver sagt og gjort i Danmarks radio. Jeg tror, det fremgår klart nok af, hvad jeg tidligere har sagt, hvad jeg mener der må siges om forholdet mellem

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

folketinget og radioledelsen, og jeg skal ikke vende tilbage til dette. Det, der interesserer hr. Erhard Jakobsen, er vel også lige så meget forholdet mellem radiorådet og Danmarks radios medarbejdere, som det er forholdet mellem folketinget og radiorådet. Spørgsmålet er, om radiorådet har mulighed for i praksis at leve op til det ansvar, som loven tillægger det. At hr. Erhard Jakobsen vil uddybe og nærmere forklare sine synspunkter herom, har jeg ingen grund til at tvivle om. For mit eget vedkommende skal jeg på dette tidspunkt indskrænke mig til at sige, at det må være klart, at radiorådet ikke i detaljer bør følge programtilrettelæggelsen og programudførelsen, hvad det heller ikke har praktiske muligheder for at gøre. Rådets opgave er at fastsætte de almindelige retningslinier og at føre tilsyn med, at lovens bestemmelser overholdes. På den anden side er det også klart, at radiorådets kompetence og ansvar ikke bør kunne reduceres til noget rent formelt. Det er imidlertid rådet selv, der inden for lovens rammer bestemmer kompetencefordelingen mellem rådet, driftsledelsen og programmedarbejderne, og derfor også rådet selv, der har ansvaret for, at udviklingen ikke går for langt i den ene eller den anden retning.

Hr. Erhard Jakobsen har været inde på, at der for hele programområdet bør opstilles „publiceringsregler“ til vejledning for medarbejderne — og til kontrol med udsendelsesvirksomheden. Sådanne mere detaljerede regler findes i dag kun for nyhedsformidlingen, idet radiorådet i 1964 har vedtaget såkaldte publiceringsregler for Danmarks radios nyhedstjeneste, hvori det bl. a. anføres, at „Danmarks radios eneret på spredning af radiofoni og fjernsyn understreger forpligtelsen til at udbrede korrekt, objektivt, nøgternt og alsidigt nyhedsstof“. Til disse bestemmelser slutter sig en principudtalelse om nyhedsformidlingen, som radiorådet vedtog i oktober 1973. Der er grund til at fremhæve, at publiceringsreglerne ikke alene gælder for radioavis og tv-avis, men for hele nyhedstjenesten, derunder „Orientering“.

Selv om der for de øvrige programområders vedkommende ikke er udarbejdet egentlige publiceringsregler, bør det nævnes, at radiorådet har vedtaget visse principper for

børne- og ungdomsafdelingen samt det såkaldte fairnesprincip. Herudover foreligger der en række vedtagelser fra programudvalget, som er vejledende for programafdelingerne, ligesom medarbejderne gennem den interne undervisning i Danmarks radio får præciseret deres forpligtelse til alsidighed i forbindelse med udsendelserne. Nævnes kan også oprettelsen af provinsafdelingen og programdebatten i forbindelse hermed, der gav udtryk for radiorådets krav om større alsidighed i form af bedre dækning af aktiviteter uden for København. Provisafdelingen er en tværgående afdeling, der er i konkurrence med de øvrige afdelinger, og som ikke er underordnet disse — dette skulle give mulighed for en fornyelse af programmerne og virke ansprende på medarbejderne.

Det kan i denne sammenhæng være interessant at se, hvordan man på dette område har indrettet sig i nogle andre lande, hvis radioordninger det er naturligt at drage sammenligning med.

Sveriges radio har i sine interne forskrifter givet ret udførlig vejledning om forståelsen af den *aftale* om programvirksomheden, som er indgået mellem staten og aktieselskabet Sveriges radio; med andre ord har man i Sverige almindelige programregler, der dækker hele programområdet, og som bl. a. supplerer de publiceringsregler, der også i Sverige er fastsat for nyhedstjenesten.

Blandt bestemmelserne i *aftalen* findes regler om, hvad programmerne skal indeholde, og regler om, hvorledes dette programindhold skal præsenteres. De førstnævnte regler er noget fyldigere end den omtalte formålsbestemmelse, som nu er medtaget i den danske radiolov, men svarer i princippet til denne. Det nævnes udtrykkelig, at også mindre gruppers interesser af mere særpræget natur skal tilgodeses i den ustrækning, det er muligt. Hvad angår „præsentationen“ af programindholdet, anføres, at *radiolovens* bestemmelser — hvorefter Sveriges radios eneret skal udøves „upartisk og sagligt“ — skal tillempes under hensyn til, at en udstrakt ytrings- og informationsfrihed ikke råde i udsendelsesvirksomheden. I tilslutning hertil hedder det, at programvirksomheden i sin helhed skal præges af rimelig balance mellem forskellige anskuelser og interesser. Dette „balancekri-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

terium“ er af det danske radioråd — med det britiske BBC som inspirationskilde — optaget i den førnævnte principudtalelse fra oktober 1973, og det gælder Danmarks radios udsendelsesvirksomhed som helhed.

For *British Broadcasting Corporation* (BBC) findes ingen generelle publiceringsregler. I tilslutning til den „Licence and Agreement“, som er indgået mellem ministeren for post og telekommunikation og BBC, er det blevet pålagt BBC at afholde sig fra at udtrykke sin egen mening om dagsaktuelle begivenheder eller samfundspolitiske spørgsmål („current affairs or matters of public policy“). Gennem årene har organisationen udviklet visse regler i praksis, herunder principper om „fairness“ og „balance“, der specielt begrænser en programproducents mulighed for at udnytte sin stilling til propagandamæssige formål eller til at pleje personlige interesser. Det kan nævnes, at man på et enkelt område — „dokumentarprogrammer“ — har udarbejdet en ret detaljeret redegørelse, herunder om anvendelsen af de netop nævnte principper for disse programmets vedkommende, men redegørelsen har ikke karakter af bindende forholdsregler fra BBCs ledelse til medarbejderne. Generelt har BBC over for ministeren forpligtet sig til at behandle kontroversielle spørgsmål med tilbørlig upartiskhed („with due impartiality“).

I Norge har man, efter hvad jeg har fået oplyst, ligesom her kun publiceringsregler for nyhedsformidlingen, men radiochefen har i et cirkulæregjort medarbejderne opmærksom på, at de almindelige bestemmelser i publiceringsreglerne indeholder en række formuleringer, som gælder for programvirksomheden som helhed.

Disse henvisninger til udenlandske radioordninger sker blot til orientering. Det er som sagt radiorådet selv, der må tage stilling til, om man vil søge inspiration i udlandet, hvis man finder det rigtigt at udarbejde almindelige publiceringsregler.

En anden tanke, som hr. Erhard Jakobsen har fremsat i pressen i forbindelse med forslaget om generelle publiceringsregler, er den mulighed, at der oprettes officielle lytter- og seergrupper, der følger alle udsendelser og giver indberetning om eventuelle overtrædelser af publiceringsreglerne. Jeg er

ikke helt klar over, hvad der ligger i, at disse grupper skal være „officielle“. Den nye radiolov giver ikke kulturministeren hjemmel til at nedsætte lytter- og seergrupper. Ministeren kan på visse vilkår anerkende lytter- og fjernseerforeninger, men dette har kun betydning med hensyn til retten til over for folketinget at afgive indstilling om kandidater til radiorådet. Man ender altså igen ved radiorådet som det organ, der skal foretage den efterfølgende vurdering af udsendelserne. Jeg understreger: *efterfølgende vurdering*, da det ville være i klar modstrid med sædvanlig praksis, dersom rådet ville indlade sig på nogen form for forhåndsgranskning af programmer eller programserier, som indgår i udsendelsesplanerne.

Jeg forstår, at hr. Erhard Jakobsen ikke mener, at det nye *radionævn*, som jeg omtalte for lidt siden, vil kunne løse de opgaver, som han har tiltænkt de omtalte lytter- og seergrupper, og det er da også klart, at det ikke er meningen, at radionævnet løbende skal følge med i programvirksomheden. Men jeg skal alligevel igen minde om, at der altså som noget helt nyt er oprettet et nævn, der kan behandle berigtigelsessager og andre konkrete klager i forbindelse med udsendelsesvirksomheden, og der kunne måske være god mening i at se, hvorledes denne ordning fungerer i praksis, før man indfører yderligere kontrolinstanser. Ordningen skal jo virke parallelt med en anden nyordning, nemlig den, at hele radiorådet skal fungere som programudvalg og varetage den efterfølgende vurdering af udsendelserne. Personlig mener jeg, at man skal være varsom med at indføre så mange kontrolforanstaltninger, at medarbejderne afholder sig fra at behandle emner, som af en eller anden grund anses for kontroversielle. I debatten for nylig har der været talt meget om hensynet til minoriteterne, og jeg kan nævne — uden i øvrigt at tage stilling til spørgsmålet — at det i aftalen mellem staten og Sveriges radio udtrykkelig nævnes, at også mindre gruppers interesser af mere særpræget karakter skal tilgodeses i den udstrækning, det er muligt.

Jeg skal naturligvis ikke forsøge at opstille nogen grænser for, hvilke spørgsmål om radioens og fjernsynets forhold der kan drøftes under denne generaldebat, der altså på en måde supplerer debatten i forbindelse

[Ministeren for kulturelle anliggende.]

med radiolovens revision. Min opgave har været at forsøge at skitsere den baggrund for debatten, som selve loven giver, specielt ved fastsættelsen af styrelsesordningen for Danmarks radio og de programmæssige forpligtelser, der skal opfyldes.

Jeg kunne godt pege på en lang række spørgsmål, som passende kunne diskuteres ved denne lejlighed, men det er sikkert bedre, at tingets medlemmer selv fører de emner frem, som man ønsker nærmere belyst. Jeg skal blot erindre om, at tinget jo allerede har haft debat om radiospørgsmål: dels debatten om udsættelse af den nye radiolovs ikrafttræden, dels debatten på grundlag af det konservative folkepartis nylig fremsatte ændringsforslag til radioloven. Vi bør sikkert forsøge ved denne lejlighed så vidt muligt at koncentrere drøftelserne om den radioordning, som fremgår af den vedtagne lov om radio- og fjernsynsvirksom-

hed, og de problemer, som denne ordning rejser — selv om det naturligvis ikke på forhånd kan udelukkes, at diskussionen fører os ind i overvejelser om ændringer af loven.

Anden næstformand (*Bay*):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 21. marts, kl. 10 med følgende dagsorden:

Forespørgsel til udenrigsministeren af K. B. Andersen m. fl.

Mødet hævet kl. 15.58.
